

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob torkih, četrčkih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Pesamišne številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč.“

Slovenci in visoke šole.

Govor drž. posl. Kluna v seji poslanske zbornice dne 25. februarja 1896.

Vzlic iskreni želji, da se čim preje izvrši razprava o proračunu, katero željo gojim tudi jaz z visoko zbornico in vlado vred, si vendar ne morem kaj, da ne bi se oglasil za besedo, da spregovorim o stvari, ki je največje važnosti za kulturna stremjenja naroda slovenskega.

Toliko v proračunskem odseku kolikor tudi v tej visoki zbornici tožilo se je že opetovano na tem, da med vsemi jeziki te mnogolične cesarske države je jedini slovenski jezik, ki mora pogrešati akademiskega razpravljanja. Nemci, Čehi, Poljaki in Hrvati imajo svoja lastna vseučilišča; za druge jezike pa se je primerno poskrbelo v mnogojezičnih deželah po osnutju posebnih učnih stolice.

Le na slovenski jezik se ne ozirajo na naših vseučiliščih, dasi ni najmanjši in tudi ne najneznatniši med jeziki Avstrije. Kajti istega govore 14 mil. avstrijskih državljanov in je med vsemi slovanskimi jeziki jedini, ki si je ohranil bogastvo na oblikah, lepoto in določenost ukupnega staroslovenskega jezika in se more ponašati med živimi slovanskimi jeziki z najstarejšimi pismenimi spomeniki, kakor priča tako češki učenjak Dobrovski, ki je pisal učenjaku Kopitarju: Gratulator vobis Krainciis, quia antiquissimum manuscriptum habetis*.

Prvi slovenski prevod starega pisma je komaj za par desetletij mlajši, kakor prvi nemški Lutrov prevod biblije, in prva slovenska slovnica je izšla v istem stoletju, kakor prva slovnica nemškega jezika; in kar se dostaje vsebine in lepote naših narodnih pesmi, dokazana je ista po okolnosti, da je naš rojak grof Anton Aueršperg, sleveči nemški pesnik Anastazij Grün, smatral iste vrednimi, da jih prevede na nemščino ter objavi.

Smešno je torej to, ako ljudje, ki slovenskega jezika niti ne poznajo ali pa so se ga učili le iz ust kakega malomestnega hlapca, govorečega

neko mešanico, zverženo iz vseh mogočnih jezikov, ako taki ljudje hoté označevati slovenski jezik nerazvitim, na pojmi ubogim in surovim jezikom, kakor smo to čuli že večkrat v tej visoki zbornici, zlasti od strani gospoda poslanca mesta celjskega. Svetoval bi njemu in vsakemu drugemu, ki neugodno sodi o slovenskem jeziku, naj prečita najprej odo „An meinen Lehrer“ poprej omenjenega Anastazija Grūna, in le pridodal bi še, da na srečo sodba takih častivrednih strokovnjakov nima večje važnosti, nego sodba slepca o barvah.

Slovenec mora mučno dirnoti, gospoda moja, ko vidijo, da vzlic napredku, ki ga je storil njih jezik toliko v svojem razvoju, kolikor v javnem življenju, je isti izključen iz akademiskega razpravljanja celó na vseučilišču one dežele, kjer je ta jezik pripoznan drugim deželnim jezikom in da je po takem odrivanju danes na slabšem nego v prejšnjih časih, označenih nazadnjaškimi.

Kajti že v dobi splošne germanizacije cesarja Josipa II. občutili so potrebo slovenske učne stolice na vseučilišču graškem, in že leta 1780 najti je prvo sled uradnega razmišljenja, da-li ne bi bilo uvesti slovenski jezik na liceju. Pozneje je gubernijalna naredba od dne 4. julija 1810 priporočala stanovom Štirske, naj bi se ustanovila učna stolica za jezik „Vendov“, in že 16 dni pozneje, to je dne 20. julija 1810 predlagal je odbor stanov, naj se zasnove učno mesto za „vendski“ jezik na vseučilišču graškem z letno plačo 1000 gld., v trdnem uverjenju, kakor se glasi v dotični listini, da treba gojiti materini jezik v izobraževanje ljudstva in da se s tem povzdigne tudi nemški jezik. Ta učna stolica se je ustanovila na poskušnjo v letu 1811 in je ostala začasna do leta 1834, v kojem letu se je Najvišim sklepom zistemizovala definitivno.

V tej lastnosti, kakor definitivno učno mesto, se je vzdržala do leta 1866, to je, do ustanovitve učne stolice za splošno slovansko filologijo.

Mimo tega obstali so na vseučilišču graškem tudi posebni učni kurzi za praktične pravne discipline juristov, o katerih je že govoril gospod po-

kakor trepetnikov list. Matije se je vsklonil, vrši svoje temne oči vánjo. Le za trenotek in zopet je povsíl oči. Stari gospod ni opazil ničesar in molčal je v jednomer.

Matije je nehoté malo promaknil svojo nogo in nesreča je hotela, da se je dotaknil nje nožice.

„Meni je slabo, pojdiva peš, v vozu preveč trese“, rekla je prebledela Pavla.

Gospod je velel ustaviti; izstopila sta in nadaljevala peš svojo pot.

„Boji se me, strah jo je pred menoj“, mrmral je Matije potihoma pred-sé. Na vasi je kočijaž ustavil, on pa je šel počasi proti rodni hiši, k dragi materi in bratu. Ne treba praviti, kako pristrčno sta ga vsprejela oba po dolgi dóbi treh let. Sestala so se zopet tri ljubeča srca.

III.

Drugi dan so ga obiskovali znanci in prijatelji. Vsi so ga bili veseli, kajti vsem je ugajal že od nekdanj. On pa ni hotel iti nikamor, mislé, da bi se ljudje norčevali iz njega. Nekako o poludne mu je donesel nekdo kuverto in v njej mal listič, glaseči se:

„Dragi!

Ako ti je mogoče, to se pravi, ako boš le hotel, priđi drevi za plot pri hiši ob osmi uri.

slanec južne Štirske in je priporočal najtopleje, naj bi se zopet zasnovali, ker je zasnovanje slovenskih učnih stolice sedaj postalo veliko nujnejša in večja potreba nego je bila kedaj poprej.

Kajti v deželah, kjer bivajo Slovenci, se uraduje sedaj slovenski, se razpravlja slovenski in se poučuje v šolah slovenski. Potrebno je torej, da si prisvoje popolno poznanje slovenskega jezika oni državni služabniki, ki služijo v teh deželah, in da se v ta namen za iste osnuje posebna učna stolica na kojem obstoječem vseučilišču, kakoršne že obstoje tudi za ostale jezike na raznih vseučiliščih. Tako je n. pr. na vseučilišču v Čer novcih poleg učne stolice za splošno slovansko filologijo še učna stolica za maloruski jezik in literaturo; na vseučilišču v Lvovu sti celó dve taki učni stolici, jedna za poljski, druga za maloruski jezik in literaturo. (Dalje prih.)

DOPISI.

Iz okraja koperskega, začetkom februarja. [O šoli v Krkavcih. — O volilnem gibanju. — O delovanju Italijanov v okraju koperskem]. (Izv. dopis.)

Znana vam je že ljuta borba, ki jo bje pomjanski občinski zastop v imenu prebivalcev svoje podrejene davčne občine krkavške za osnutje prepotrebne slovenske šole. Znana vam je na dalje, da bi hotela italijanska gospoda koperska ravne to čisto slovensko vas krkavško smatrati svojo posebno in izključno doméno, trdeči sedaj, da so Krkavci Italijani, sedaj zopet, da so Hrvatje. Le tega nočejo pripoznati, da so Krkavci to, kar so res: Slovenci! Sploh je to že star maneuver italijanske stranke, da nje agitatorji zvijačno mešajo pojme v ljudstvu o narodnosti prebivalcev te dežele.

To se je pokazalo tudi pri komisijonalni razpravi, ki se je vršila dne 2. t. m. v Krkavcih in (po zahtevanju poznanega deželnega odbornika Gambinija) tudi v sv. Petru, v Novi vasi in v Padeni. Koj ob začetku razprave zahteval je Gam-

Nekaj te imam prositi. Bodi tako dober in stori mi to ljubav. Te pozdravlja še vedno tvoja

Pavla*.

Nekaj časa je premišljal, kaj to pomeni. Odločil se je, da ne pojde in da je ne pogleda več. Saj je vendar žena, kaj hoče z menoj na samem in po noči? Opraviti nimam ničesar! In kaj poretó ljudje, če zvedó, da se shajava po noči jaz in ona zakonska žena? Ne, ne! Sklenil je, da ne pojde in skušal bode, da jo pozabi, da, zaničevati je mora, saj mu je strla zemeljsko srečo.

Ali čim bolj se je bližal dan svojemu koncu, tem nemirnejši je postajal. Kaj je vendar to?

Prišla je ona usodna osma ura. Dve strani sti se bojevali v razburjenem Matijcu. Ura je udarila osem. Neka tajna sila ga je vlekla neizprosno na določeni kraj. Samo videti jo moram še enkrat, — opravičeval je samega sebe — in potem se ločim za vselej. Tako se je tolazil, dasi je vedel, da ravna napačno, zoper človeške in Božje zakone.

Temna noč je bila, niti zvezdice niso hotele biti priče prizoru, ki se je vršil za plotom pod košato hruško.

Nekaj časa sta si stala nemo nasproti, on srepo zroč vánjo, ona tresoč se na vsem životu.

PODLISTEK.

Slovo in vrnitev.

Sp. Brečko.

(Konec.)

Na kolodvoru je bilo dokaj ljudi. Okamenel je: tam-le na strani opazil je Pavlo, pa kakšno? Visokorasla, lepa dama je bila, oblečena v temno svilen obleko po najnovejšem kroju. Iz družega razreda pa se je splazil že nekoliko osivel gospod, ki je ponudil Pavli roko in se pogovarjal z njo. Matije se ni hotel dati spoznati ter odhitel je takoj v ozadje. Vse kakor nekdanj. Na istem mestu je stal isti stari poštni voz, naprežen istimi konji, kakor pred tremi leti. Vse tako, kakor takrat, a vendar vse drugače. Peš ni hotel iti, zato je skočil v voz. Ali kakor da mu je bilo usojeno: za njim sta prišla v voz Pavla in neznan gospod. Kri mu je udarila v lica. Priklonil se je rahlo, potisnivši klobuk na oči.

Čudne misli so mu brodile po glavi. Je-li naj jo obgovori, je-li jo sme vprašati, zakaj mu je to storila? Ne! Saj je to najbrže njeni mož? Brrr! Molčal je in jo opazoval iz-pod dolzih trepalnic; srce pa mu je bilo, kakor kovaško kladivo.

Pavla ga je spoznala. . . . Vstrepeta je

binj, da se mora vsa razprava vršiti v italijanskem jeziku, češ, da saj vsi člani komisije znajo italijanski. Temu sta se takoj in odločno uprla občinska svetovalec pomjanska, Veškovo in Grizanič, sklicuje se na to, da je v občini pomjanski uradni jezik slovenski ter posebno še na to, da se ta razprava vrši za osnutek slovenske šole, ne pa italijanske. In kako nezmislne zahteve je stavil omenjeni deželni odbornik, očevidno z jednim namenom, da bi zavlekel vso stvar in, če le mogoče, tudi popolnoma preprečil osnovo toli potrebne šole v Krkavcih. Tako je zahteval n. pr. naj se zmeri daljava od Krkavc do sv. Petra, iz sv. Petra v Novo vas, iz Nove vasi zopet v Krkavce, in iz Krkavc preko Nove vasi v Padeno. Fino proračunjeni namen mu je namreč ta, da bi se otroci vseh teh vasi vsolali v Novo vas, ki leži v območju krajnega šolskega sveta **piranskega**, torej v oblasti tiste poznane in glasovite gospode; tako bi bilo doseženo, da bi prebivalci gori označenih vasi ostali — brez šole! To je ravno — kar ste že tolikrat naglašali tudi vi, gospod urednik —, da *gospoda ne privoščijo našemu kmetu šole, ker se boje, da isti postane — pameten in ker vedo, da bi se izobraženo ljudstvo ne dalo več tako voziti za nos, čemur bi bila posledica jedina ta, da bi bilo konec gospodarstvu krivične in za naše ljudstvo brezsrčne gospode*. Le šole nikar! to je njih geslo. Krkavci, zapomnite si to: taki so ti vaši koperski prijatelji.

No, vso stvar ima zdaj v svojih rokah okrajni šolski svet, čegar predsednik se je mogel osebno prepričati, koliko je v Krkavcih za šolo godnih otrok in kake šole si želi ljudstvo. Nadejamo se in smo uverjeni, da se popolnoma izjalove vse grde spletke italijanske gospode, ter da se šolsko vprašanje krkavsko reši po želji ogromne večine prebivalstva in v zmislu državnih šolskih zakonov ter tudi državnih osnovnih zakonov, kajti tudi v Istri mora priti enkrat do tega, da zakoni in resnične potrebe ljudstva bodo stali više, nego pa zla volja zle gospode.

Tudi sicer je pričakovati živahnih časov v občini pomjanski. Sedanjemu po svoji večini narodnemu občinskemu zastopu je namreč potekla triletna upravna doba in c. kr. okrajno glavarstvo kopersko je že naložilo županstvu pomjanskemu, naj takoj prične s pripravami za novo volitev. Priprave se tudi res že vrše, toliko v uradu občinskem, kolikor tudi na polju — agitacije. Nasprotna stranka je že na delu in nje agitatorji letajo kakor besni od vasi do vasi, po nalogu skritih a vendar dobro poznanih generalov italijanske stranke doli v mestu koperskem. Na vse strani mečejo mreže, da bi lovili neuko ljudstvo: tu grožnjami, tam lizanjem, in zopet drugod drznim obrekovanjem naših mož. Celó tako drzni so, da kriče sedaj, tikoma pred volitvami, po vladnem komisarju. Mi vemo, kaj jih tišči. Volilno listo bi radi dobili v svojo oblast, da bi po svoji stari navadi upisavali in brisali volilce ter prekladali iste iz razreda v razred, kakor bi ravno zahtevala njih strankarska korist. No, povedano jim

„Čemu ste me klicali semkaj gospa?“, povzel je osorno Matije.

„Zato, da poravnam krivico, ki sem ti jo storila s tem, da sem se omožila na očetovo povelje, da sem vzela moža, ki ga ne ljubim in ga ne bom mogla ljubiti nikdar. S tem sem storila nesrečnega tebe in sebe...“

Solze so jej zalile oči, zgrabila ga je strastno za roko. On se je hotel izogniti; bal se je strastne ženske. To ni bila več njegova Pavlica, kakor je bila pred tremi leti. Taka, kakor je bila sedaj, mu ni ugajala več in to je bila sreča za oba.

„Krivice ne poravnate nikdar! To ni več mogoče. Pojdite in ljubite moža, da ne storite nesrečnega še njega!“, rekel je mirno. Čudi se je sam sebi, da je bil tako miren.

„Nadomestiti ti hočem vsaj nekoliko, kar sem ti storila gorjâ“, zahropela je burno, in oklenivša se ga okrog vratu, poljubila ga je vroče. Matije je bil kakor v nesvesti v prvi hip, a hitro se je zavel ter energično osvobodil se iz njenih rok.

Prokleta bodi žena, ki je goljufala svojega moža, veli sv. pismo.

V jutro je odhajal mirnejim srcem, nego je prišel na dom. T á k o, k a k o r š n a j e s e d a j, j o p o z a b i l a g l j e!

bódi, da tega svojega namena ne dosežejo! Tudi naša stranka ne drži rok križem, ampak stopiti hoče v volilni boj dostojno in poštenimi sredstvi: poučevati hoče ljudstvo in opozarjati je na nevarnosti za njega telesni in dušni napredek, ako bi prišli zopet na krmilo ljudje, ki nimajo srca za nas in ki niso v več nego 15 letih, torej v vsej dobi, ko so imeli občino v svojih rokah, storili toliko koristnega, kolikor je storil sedanjí zastop v kratkih treh letih vzlic esem zaprekam toliko od strani desetorice italijanskih svetovalcev, kolikor in še posebno od strani deželnega odbora. Popravila se je n. pr. občinska hiša v Krkavcih, kjer je sedaj pomočna šola, popravil se je farovž v Pomjanu, popravili so se v Marezigah cerkev, farovž in pokopališče, storila so se nekatera dela za Truške, vrše se pripravljavna dela za gradnjo dveh vodnjakov (jednega v Krkavcih in jednega pri Dilcu), preskrbelo se je, da občina dobiva vsako leto nekoliko tisoč trt (ali brezplačno ali za nizko ceno) za nasajanje vinogradov, oškodovanih po trtni uši, storili so se potrebni koraki, da se poštni odnosi uredi tako, kakor zahtevajo potrebe vse obširne občine, občinska uprava se je popolnoma uredila po velikih naporih itd. itd.

To, vidite, je delo domačih poštenih mož! Ti možje bodo v bodoče mogli delati tem vspešneje, ker so sedaj premagane prve in glavne težkoče. Čemu pa se pravo za pravo koperska gospoda toliko utikajo v občino pomjansko?! Morda zato, ker jim je na srcu blagor našega ljudstva, ali ker res žele kaj storiti za to občino?! Kaj še! Boli jih in peče, in to bi hoteli tudi preprečiti za vsako ceno, da se naša moč ne bi vezala z morjem! To je jeden glavnih vzrokov! Poleg tega so pa seveda tudi oziri na tiste glasovite „dobrotnike“ ljudstva, kojim je geslo: Cento per cento! paga p... di ščavo! Le tem poštenjakom bi utegnil usahniti zlati vir med našim ljudstvom in od todi krčeviti napor, da bi vzdržali svojo gospodstvo v občini pomjanski. tej najbližnji sosednji občine Koperske. Na jedni strani hočejo vzdržati fikcijo o izključno italijanskem značaju zapadne obali istrske — to naj velja vnanjemu svetu! Na drugi strani pa bi hoteli, da ostane ljudstvo v materialni stiski in zavisnosti — to pa na korist stranki domá in znanim visokoobrestnim „dobrotnikom“. —

No, mi stopamo v boj mirno vestjo, uverjeni, da je zdravo spoznanje že toliko napredovalo med našim ljudstvom, da ve razločevati prave prijatelje od zavratnih hinavcev, pošteno voljo poštenih mož od praznih besed in obljub zviti nasprotnikov.

Na svidenje torej na volišču, a upamo, da — zadnjikrat! Vedite: minula je doba ne le vašemu gospodstvu, ampak tudi gnilih kompromisom! Zadnjič še ste prevarili in premotili dobro srce naše stranke, da vam je prepustila tretjino sedežev. Slabo se nam je izplačala ta spravljivost; intrigovali in spletkarili ste v zahvalo. Nikdar več! Svobodno in odprto pot hočemo imeti za delo v blagor občine!

V boj torej, rojaki občine pomjanske, v boj za lastni dušni in telesni blagor, v boj za — zmago! V boj, za vero in narod!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 11. marca 1896.

Državni zbor. Poslanska zbornica je pričela včeraj razpravo o proračunu ministerstva za poljedelstvo. Med raznimi govorniki se je oglasil za besedo tudi slovenski poslanec Robič. Koroški poslanec Ghon je navajal razne pritožbe proti gozdarskemu in domenskemu ravnateljstvu v Gorici in je zahteval slednjič, naj se zasnuje še jedno tako ravnateljstvo za južne pokrajine. Posebno sarkastiško je govoril nemški poslanec Morre proti nagradam za dirkanje konj. Rekel je, da minister Falkenhayn je bil tisti, ki je povišal nagrade, a kmetom da ni vedel dati drugega nasveta, nego da naj molijo. Tudi sportsmenom naj bi bil nasvetoval, da naj molijo, mesto da jim je povišal premije. Govornik je trdil, da dirkanje ni malo ne povspešuje konjereje. V izgled je navajal, da je naš konj Tokio na dirkah v Londonu še le štirinajsti dospel do cilja, in koj za istim konji izvoščekov. Tako je šlo na milijone našega denarja na Angleško. Predlagal je konečno, da naj se onih

50.000 gld., ki so namenjeni za dirke, porablja raje za druge koristne gospodarske svrhe. Pozval je zastopnike poljedelskih krogov, naj ga vsaj takrat ne puste na cedilu, kajti na pragu volitev smo, in bi se kojemu utegnili dogoditi kaka nesreča.

Češki plemenitaš grof Clam Martinic in Mladočeh Fořt sta položila svoj mandat.

Jezikovna ravnopravnost pri finančnih oblastih. Pišejo nam: Z ozirom na zatrdilo finančnega ravnateljstva, da ne treba drugega nego da stranke izrečejo željo, in da se takoj naroče slovenske tiskovine, v kolikor iste služijo splošni uporabi, javljam vam, da sem že opetovano zahteval slovenskih plačilnih bolet za pobiranje užitnine in da sem na ekonomatu dobil vsikdar kratki odgovor, da nimajo takih slovenskih tiskovin. To je vendar tiskovina, ki služi splošni uporabi, to je tiskovina namenjena strankam. Toda čujte, najlepša pride še le! Kolikor sem doznal, so dotični podjetniki primorani kupovati to tiskovino na ekonomatu finančnega ravnateljstva, da-si bi jih lahko naročali drugje na pol ceneje. Koliko nujneja dolžnost bi bila torej slavni finančni oblasti, da ustreže vsem željam, ko so dotičniki prisiljeni kupovati tiskovine le pri ekonomatu! Slavno finančno ravnateljstvo vzemi tudi blagonaklonjeno na znanje, da mi na deželi odločno zahtevamo od dotičnega podjetnika — slovenskih plačilnih bolet.

Toliko v zopeten vzgled, kako se vrši jezikovna ravnopravnost pri oblastih Primorske!

Novo ministerstvo italijansko. Zastonj so se trudili prijatelji glasovitega Francesca, da bi ga vzdržali na oblasti. Crispi se je moral in najbrže za vedno umakniti pred voljo ogorčenega naroda. Novo ministerstvo se je že zasnovalo — brez Crispia! Ali čudno. Naloga za sestavo ministerstva je bila poverjena generalu Riccottiju in stari običaj je, da dotičnik prevzame tudi predsedništvo ministerstva. To pot so se izognili v Italiji temu staremu običaju, na čelo ministerstva ni stopil Riccotti, ampak bivši minister Rudini, Riccotti je prevzel le vojno ministerstvo.

Teško je ugibati danes, na katero pot krene Rudini sosebno glede na afričansko politiko, kajti poročila o nazorih novega ministerskega predsednika Italije so dokaj različna. Jedni trde, da je brezpogojen prijatelj trozveze, drugi pa menijo, da želi sprave s Francozi; jedni trde, da bode v vsem nadaljeval afričansko politiko Crispia, drugi pa menijo, da se isti ni nikoli mogel prav spoprijazniti s kolonijalno politiko. In res imamo nekoliko podatkov, po kojih bi mogli soditi, da imajo prav ti poslednji. V dobi svojega ministrovanja v letu 1891. je bil namreč res znižal stroške za Afriko in pozneje, kakor parlamentarec, je bil faktično v vedni, četudi zmerni opoziciji proti Crispiu. Sicer pa Rudini ni mogel drugače. Ta mož je namreč ne le med najsimpatičnejimi, ampak tudi med najpoštenejimi državniki Italije. Ako bi odločevalo le osebno uverjenje Rudinijevo, Italija bi se najbrže umaknila iz Afrike, ali pa stisnila bi svojo kolonijalno politiko v najožje meje; ali računati bode moral tudi s čutili krone, ki je globoko užaljena po neuspehih italijanskega orožja v Afriki in ki želi — ako smemo verjeti raznim poročilom — iskreno, da se rehabilituje čast italijanskega orožja po energičnem nadaljevanju vojne v Afriki.

Italija v Afriki. Še je vsa Italija sklonjena pod grozovitim udarcem, ki je zadel nje vojsko dne 1. t. m. pri Aba Garimi, še se ne zna niti s približno gotovostjo, koliko sinov Italije je izkrvavelo na bojišču in koliko jih je padlo v roke Šoancem, in že se čuje nov vznemirjajoči glas, ki javlja Italiji novo pretečo jej nevarnost. Zasebna poročila, došla dne 10. t. m. v Rim, zatrjujejo z vso gotovostjo, da je kalif Abdullah, glavar Ma distov, z vojsko 30.000 mož na potu proti Kasali. Ta vest je seveda napravila v Italiji strašen utis. Ljudstvo je vznemirjeno tembolj, ker vlada molči v očigled tej novi nevarnosti; ni se torej čuditi, da se splošno boje novega, hudega udara, ki utegne popolnoma umčiti Eritrejo. Optimisti se sicer nadejajo, da priskoči Angleška toliko proti madistom, kolikor proti dervišem (kar je takorekoč jedno in isto) Italiji v pomoč, toda kdor pozna sebičnost Angleške, ta prizna, da bi tudi Anglija gledela le na svojo — lastno korist.

Nič bolje ne stoji stvar gledé utrdbe Adigrat. General Baldissera je sporočil dne 10. t. m. v Rim, da je položnje posadke v Adigratu naravnost obupno. Vse ozemlje od Asmare do Aduje je ustalo, povsodi je revolucija z vsemi svojimi grozovitimi, neizogibnimi nasledki. Iz tega poročila generala Baldissera moramo sklepati, da so se uprla vsa domača plemena, bivajoča v takozvani Eritreji, izvzemši skrajni vstočni del okolo Masave. Teško, zares teško nalogo je prevzel Baldissera, hotéti rešiti „čast Italije“!

Števila padlih v bitki pri Aba Garimi nikakor ni mogoče določiti niti približno natančno, ker ni znano, koliko je bilo Italijanov ujetih in koliko jih je razpršenih. Saj beguni, ki so si rešili življenje v tej strašni bitki, vedno še dohajajo v razne utrdbе. Tako je prišlo do predvčerajšnjem v Asmaro okolo 1400 begunov, med katerimi je bilo prilično število lahko ranjenih. Optimistiška poročila pravijo, da doslej pogrešajo kakih 8.000 mož in do 400 častnikov. Tem poročilom nasproti pa je došla italijanskemu vojnemu ministerstvu vest, ki zatrjuje na temelju opravičene cenitve, da je pri Aba Garimi Italija izgubila okolo dve tretjini celokupne svoje vojske, ali drugače rečeno, da je padlo kakih 16.000 mož! Kar se dostaje izgube Šoancev, cenijo Italijani isto na kakih 4.000 mrtvih in 6.000 ranjenih. O ujetih Šoancih seveda ni govora, ker italijanska vojska pri Aba Garimi izvestno ni imela časa misliti na to, da bi bila ujela v nje središče udre črnce. Približno točno boče možno določiti število padlih Italijanov še-le tedaj, ko se vrne major Salza od Menelika ter pové, koliko je Italijanov ujetih. Do danes pa o majorju Salzi ni še nikakoršnega glasu, a tudi tega ne znamo, da-li so Italijani že pokopali svoje padle brate, ali pa puščajo trohneti in gniti njih trupla pod odprtim nebom.

Konečno beležimo še, da Italija vedno še pošilja po kojoj četo v Afriko v pomoč, dasi je bilo rečeno, da so obustavljene nadaljnje pošiljatve vojakov. Toda vlada je sedaj jako oprezna ter vrši te pošiljatve čisto tajno, dočim je bila prej vselej zbornala med svet, kedaj in koliko vojakov odpotuje v Afriko. Gotovo je, da so minolo noč poslali s posebnim vlakom iz Specije preko Rima v Neapelj dve bateriji topov za trdnjave, namenjeni v Afriko. Ker pa že govorimo o pomoči vojski v Afriki, dovoljeno nam bodi izreči svojo radovednost o usodi onih vročekrvnih, pristnoitalijanskih mladenčev, ki so svoječasno iz Gorice in iz latinskega Pirana hiteli Baratteriju v pomoč. Kakó so se kaj veli pri Aba Garimi? Morda bi mogel vsegavedni „Piccolo“ zadostiti naši radovednosti?

Različne vesti.

Umrli je sinoč ob 10. uri, v cvetju svojih let gospod Filip Fratrik, c. k. poštni asistent in soprog sestri g. dr. Josipa Abrama. V vseh slovenskih krogih tržaških kaže se iskreno sočutje do ugledne družine Fratrik-Abramove.

Osebnost. Ces. namestnik vitez Rinaldini odpotoval je predvčerajšnjem v Gorico, da se udeleži seje deželnega šolskega sveta.

Imenovanje pri financ. Predsedništvo finančnega ravnateljstva v Trstu imenovalo je davkarskega vezbenika Ivana Šusteršiča davkarskim pristavom v XI. pl. razredu.

Zdaj se le je pogodil „Piccolo“, od kodi dobivajo Slovenci gradivo za svoje statistike, ki služijo za podlago njih zahtevanjem enakopravnosti slovenskega jezika pri sodiščih. Ubogi „Piccolo“! Koliko truda in časa je stalo siromaka, da je prišel na sled spletkam Slovencev, zlasti slovenskih odvetnikov; in sedaj, ko je v potu svojega obraza došel do cilja, našel je tam — gorostasno blamažo. Ubogi „Piccolo“!

Toda čujmo najprej njega, kakó je zasledil naše spletke in zabave, in potem povemo mi, kako se je — osmešil.

„Il Piccolo“ pripoveduje zaresnim obrazom, kakor ga je le mogel ubrati okolu svojega krivega nosu, o načinu, kako Slovenci nabirajo gradivo za izvestne statistike. — Ministerijalna naredba — tako pripoveduje — s kójo se je naložilo tukajšnjemu deželnemu sodišču, da mora vsprejemati in reševati spise v slovenskem jeziku, oprta je bila,

tako so rekli, na §. 19 temeljnih zakonov, in ministerstvo je bilo primorano storiti tako, da zadovolji slovenske agitatorje, zatrjajoče, da tako zahteva lokalna potreba. Število spisov, ki so se še pred malo leti ulagali v slovenskem jeziku, bilo je smešno malo. Ko pa nam je — kakó lepo je povedano to! — z gorovja doli prideževalo dva ali tri slovenske odvetnike, jelo je naraščati število taciš spisov. Večini se zdi čudno to nenadno naraščanje spisov, sestavljenih v slovenskem jeziku, in le malo jih je, ki si umejo tolmačiti to. Seveda je nastala neopisna konfuzija — to so nadaljnje besede „Piccolove“ —, kajti slovenski jezik je poznan le v najmanjem delu prebivalstva ter v rabi le med kmetovalci okolice, ki govorijo neko slovensko narečje, a ne umejo ni pisati ni čitati v tem jeziku — slovenski spisi, ki so prihajali in pohajajo meščanom, osupljajo le dotične stranke. Sodišče pravi — še vedno besede „Piccolove“ —, da ne ve, kaj bi storilo, ker mora ubogati naredbe ministerstva, a stranke morajo iskati si prelagatelja — kojih je pa malo — ali trpeti posledice naravnega njih nepoznanja slovenskega jezika.

Neki dogodek iz poslednjih dni — nadaljuje „Piccolo“ očevidno ponosen na svojo iznajdbo — pa je vrgel nekaj luči na postopanje onih dveh treh slovenskih odvetnikov, da množe gradivo za statistiko slovenskih spisov. Nekdo, ne poznajoči čustev odvetnika P. (Pretnerja) ali G. (Gregorina), ali T. (Trudna), zaletel se je k istemu radi zastopanja v neki zasebni stvari. P. ali G. ali T. je zahteval pooblastilo. Oni nekdo je tudi res dal pooblastilo; a odvetnik je ulagal vse svoje spise v jeziku, ki mu ugaja najbolj. Tako vidimo slučaj, da n. pr. sirote moža, ki je bil narodno-liberalnega mišljenja in ki je želel, da se njega otroci vzgoje v tem čustvu, zastopa slovenski odvetnik, ki ulaga v njih imenu slovenske spise.

Včeraj smo mogli videti — nadaljuje „Piccolo“ nagubanim čelom — spis, sestavljen v slovenskem jeziku ter rešen od sodišča v istem jeziku, ki se tiče mladoletnih Menotti, Carmela, Roma in Giuditta Büchler, otrok onega Gustava Büchlerja, ki se je boril v vrstah Garibaldija ter je bil med zasnovatelji prve gospodarsko industrijalne kolonije v Abesiniji, to je blizu Kerena, v deželi Bogos, leta 1867. Gustav Büchler je umrl v letu 1883., ostavivši štiri otroke in ženo, koji so prišli pod varuštvo Francesco Canteja, bivajočega v ulici Alighieri št. 14.

Ko je neki naš — „Piccolov“ — prijatelj videl omenjeni spis, predložen v slovenskem jeziku v imenu otrok Gustava Büchlerja, šel je ves začuden k tej obitelji, da poizve kaj o tem. Odgovor mu je bil: Mi ne poznamo ni besedice slovenske. Ves ta posel je izročil onemu odvetniku naš varuh Francesco Cante; temu se čudimo tembolj, ker tudi naš varuh ne umeje ni besedice slovenski.

Tako torej — tako zaključje „Piccolo“ ogorčeno — se delajo slovenski spisi in se dobavljajo gradivo v dokaz, da v Trstu je nekega slovenskega življa, ki se poslužuje slovenskega jezika namesto našega italijanskega.

Tako pripoveduje „Piccolo“ na dolgo in široko, kako je zasledil spletke slovenskih odvetnikov; a prav resno ga mora okregati, da ni točno povedal, da je dotičnik prišel k slovenskemu odvetniku za to, ker je iskal in dobil denarja pri nekem slovenskem zavodu in da slovenski zavod ne more preminjati svojega uradnega jezika le zato, ker je slučajno Italijan potreboval njegove pomoči, kakor ne poznajo slovenskega jezika razni laški denarni zavodi, ko prihajajo k njim — in to se godi v tisočih in tisočih slučajev na leto — slovenske stranke. Morda ni tako? „Piccolo“ se lase ježé, da je slovenski odvetnik — ne morda iz narodne nestrpnosti, ampak, ker ni smel drugače — slučajno enkrat napravil za Italijana slovenski spis, a modro molči o tisočih in tisočih italijanskih spisov, ki jih delajo italijanski odvetniki za slovenske stranke! To pa ne po sili, ampak iz zgolj nasprotnosti do slovenskega jezika. „Il Piccolo“ pravi, da so meščani kar osupnjeni, kadar dobivajo slovenske spise v roke, mi pa povemo njemu, da so osupnjeni vsi oni tisoči Slovencev, ki po krivdi laških odvetnikov dobivajo laške

rešitve v roko, in to ne samo v Trstu, ampak po vsej Primorski, in tudi po takih krajih, kjer laški prelagatelji niso le redki, ampak jih sploh ni, in mora kmet-siromak trošiti veliko na času in denarju, da izve, kaj mu piše laški odvetnik. Vidiš, „Piccolo“: kar boli laškega meščana, to tudi ne dá dobro slovenskemu siromaku! Daj daj, dragec, ki si se pokazal toli občutljivega, posreduj pri tržaških odvetnikih, tvojih prijateljih, naj se odslej ravna po tvojih naukih — slovenski naj pišejo za slovenske stranke, da ne bode toliko zmešnjave.

In tudi kar se dostaje očitanja, da na zviščen način nabiramo gradivo za svojo slovensko statistiko, hočemo staviti „Piccolo“ dobrohoten in prijateljski nasvet. Mi hočemo javno in slovesno pripoznati, da vsi oni Italijani, za koje delajo slovenski odvetniki slovenske spise, so res pravi in pristni Italijani, vi pa priznajte, da oni Slovenci, za koje delajo italijanski odvetniki italijanske spise, niso Italijani, ampak pravi in pristni Slovenci. In potem bomo šтели! Tako dobimo izvestno jako zanimivih podatkov za tržaško statistiko. Kaj praviš, „Piccolo“, k temu predlogu? Menda se mu ne bodeš upiral, ko je res pravičen in smo ga napisali po tvoji hvalevredni inicijativi, in naju združuje danes ukupna želja po zanesljivih statističkih podatkih!!

Še jedno izpoved „Piccolovo“ moremo zabeležiti, kajti vredna je najčistejšega zlata. Izpoved namreč: da v okolici žive slovenski kmetovalci in da istine znajo ne pisati ne čitati!!!

Ako bi bil „Piccolo“ nekoliko trezniši in manj fanatičen nego je, gotovo ne bi bil na toli neroden način sankcioniral pritožb proti laškemu gospodarskemu društvu, kojemu očitamo ravno mi, da ne vrši in ne more vršiti svoje naloge, ker občuje s kmeti v jeziku istim neumljivem; in ne bi bil na toli neroden način kompromitoval svojih gospodov in mojstrov na magistratu, ki se bahajo v jednomer se svojimi velikanskimi zaslugami za šolstvo v okolici; a sedaj prihaja „Piccolo“ s trditvijo, da ti presrečni varvanci laške gospode po naši okolici ne znajo ni pisati ni čitati. Mi sami nismo še nikdar izrekli strožje sodbe o organizaciji šolstva v naši okolici!

„Piccolo“ torej ni le blamiral samega sebe, ampak kompromitoval je tudi svoje prijatelje-odvetnike, gospodo na magistratu in naše šolske odnošaje.

O ta slovenska statistika!

Občni zbor. Pevsko društvo „Kolo“ v Trstu bode imelo svoj letni občni zbor v nedeljo dne 22. marcija ob 2. pop. v prostorih telovadnega društva „Tržaški Sokol“. Vspored: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Predlogi in nasveti. 5. Volitev novega odbora. 6. Sprejemanje novih udov. — Pevsko društvo „Kolo“ sprejema v svoj zbor vsacega, kateremu ugaja lepo slovensko petje. Vabljeni ste torej posebno mladeniči raznih stanov, katerim bije narodno srce, da se vpišete v naše „Kolo“ Odbor.

Prepovedano uvažanje prascov. V občini Punat na otoku Krku konstantovali so uradno, da se je pojavila kuga med prasci. To kužno bolezen zanesli so na Krk prasci, katere so bili prignali iz Sinja v Dalmaciji. Zaradi omenjene kužne bolezni izdalo je namestništvo naredbo, „glasom katere je do daljnjé naredbe strogo prepovedano izvažanje prascov iz Kvarnerskih otokov, torej iz vsega političkega okraja Lošinskega, kakor ostane baš tako prepovedano dovažanje prascov v omenjeni politički okraj. Tudi sejmi z živino sploh so zabranjeni.

Špice na Reki. V dóbi od 2. do 8. t. m. bilo je na Reki prijavljenih 255 novih slučajih za špice obolelih otrok.

Sodnijsko. Dne 7. novembra min. leta popoldne sprl se je na senenem trgu 74letni težak Jernej Pogl, rodom iz Postojnskega okraja, z voznikom Štefanom Fajdigo. Omeniti je treba, da je bil Fajdiga pijan. Priskočili so prisotni možje, da pomirijo prepirajoča se, toda kljub temu posredovanju zabodel je Pogl Fajdigo nenadoma z nožem v levo stran prsij. Predvčerajšnjem bila je pred tukajšnjim sodiščem razprava proti Poglju, obtože-

